

COVID-19

PLAN PRIPREMLJENOSTI I ODGOVORA

CRNA GORA

Svjetska zdravstvena
organizacija

Regionalna kancelarija za
Evropu

Vlada
Crne Gore

UNITED NATIONS
MONTENEGRO

COVID-19

Plan pripremljenosti i odgovora Crna Gora

Podgorica, 27. mart 2020.

© Svjetska zdravstvena organizacija 2020

Neka prava zadržana. Ovaj rad je dostupan putem licence:

Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 IGO licence (CC BY-NC-SA 3.0 IGO; <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/igo>).

Prema uslovima ove licence možete kopirati, distribuirati i prilagođavati ovaj rad za nekomercijalne svrhe, uz uslov da ga na odgovarajući način citirate, u skladu sa dolje navedenim. Prilikom korišćenja ovog rada ne smije se ni u kom slučaju sugerisati da SZO podržava neku konkretnu organizaciju, proizvode ili usluge. Korišćenje loga SZO nije dozvoljeno. Ukoliko ovaj rad prilagođavate, onda za svoj rad morate uzeti istu ili ekvivalentnu licencu kao što je Creative Commons licenca. Ukoliko prevodite ovaj rad, treba da dodate sljedeće odricanje od odgovornosti uz predloženi citat: “Ovaj prevod nije proizvod Svjetske zdravstvene organizacije (SZO). Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) nije odgovorna za sadržaj i tačnost ovog prevoda. U slučaju neslaganja između originalnog teksta i prevoda, originalna verzija na engleskom jeziku je obavezujuća i autentična.”

Svaka medijacija u vezi sa sporovima koji nastanu po osnovu licence vršiće se u skladu sa pravilima za medijaciju Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu.

Ovaj rad možete citirati na sljedeći način COVID-19 / Plan pripremljenosti i odgovora, Crna Gora, SZO Regionalna kancelarija za Evropu; 2020, Licenca: [CC BY-NC-SA 3.0 IGO](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/igo).

Podaci o katalogizaciji publikacije (CIP podaci). CIP podaci mogu se pronaći na sljedećoj poveznici: <http://apps.who.int/iris>.

Prodaja, prava i licenciranje. Da biste kupili publikacije SZO pogledajte sljedeću poveznicu <http://apps.who.int/bookorders>. Da biste predali zahtjeve za komercijalno korišćenje i upite o pravima i licenciranju, v. <http://www.who.int/about/licensing>.

Materijali trećih strana. Ako želite da koristite material iz ovog rada za koji prava pripadaju nekoj trećoj strani, kao što su tabele, grafikoni ili slike, morate utvrditi da li je za tu upotrebu potrebna dozvola i da dobijete dozvolu od nosioca autorskih prava. Rizik od tužbe koja bi nastala kao rezultat kršenja bilo koje komponente u ovom radu koja pripada nekoj trećoj strani isključivo je rizik lica koje koristi taj material.

Opšte odricanje odgovornosti. Upotrijebljene oznake, izrazi i materijali u ovoj publikaciji ne podrazumijevaju izražavanje stava Svjetske zdravstvene organizacije u vezi pravnog statusa bilo koje države, teritorije, grada ili oblasti, ili njihovih uprava, niti u vezi utvrđivanja međunarodnih i drugih granica. Isprekidane linije na mapama predstavljaju približne linije granica koje još ne moraju biti u potpunosti usaglašene.

Pominjanje određenih kompanija ili proizvođača određenih proizvoda ne podrazumijeva da ih Svjetska zdravstvena organizacija odobrava ili im daje prednosti u odnosu na druge sličnog tipa, koji nisu pomenuti. Izuzimajući greške ili previde, imena zaštićenih proizvoda su izražena upotrebom velikih početnih slova.

Svjetska zdravstvena organizacija je preduzela sve razumne mjere da provjeri tačnost informacija sadržanih u ovoj publikaciji. Međutim, ovaj štampani materijal distribuira se bez ikakvih garancija, bilo izričitih ili impliciranih. Odgovornost za tumačenje i korišćenje ovog materijala jeste na čitaocu. Ni u kom slučaju Svjetska zdravstvena organizacija ne snosi odgovornost za štetu koja proistekne iz njegove upotrebe.

Sadržaj

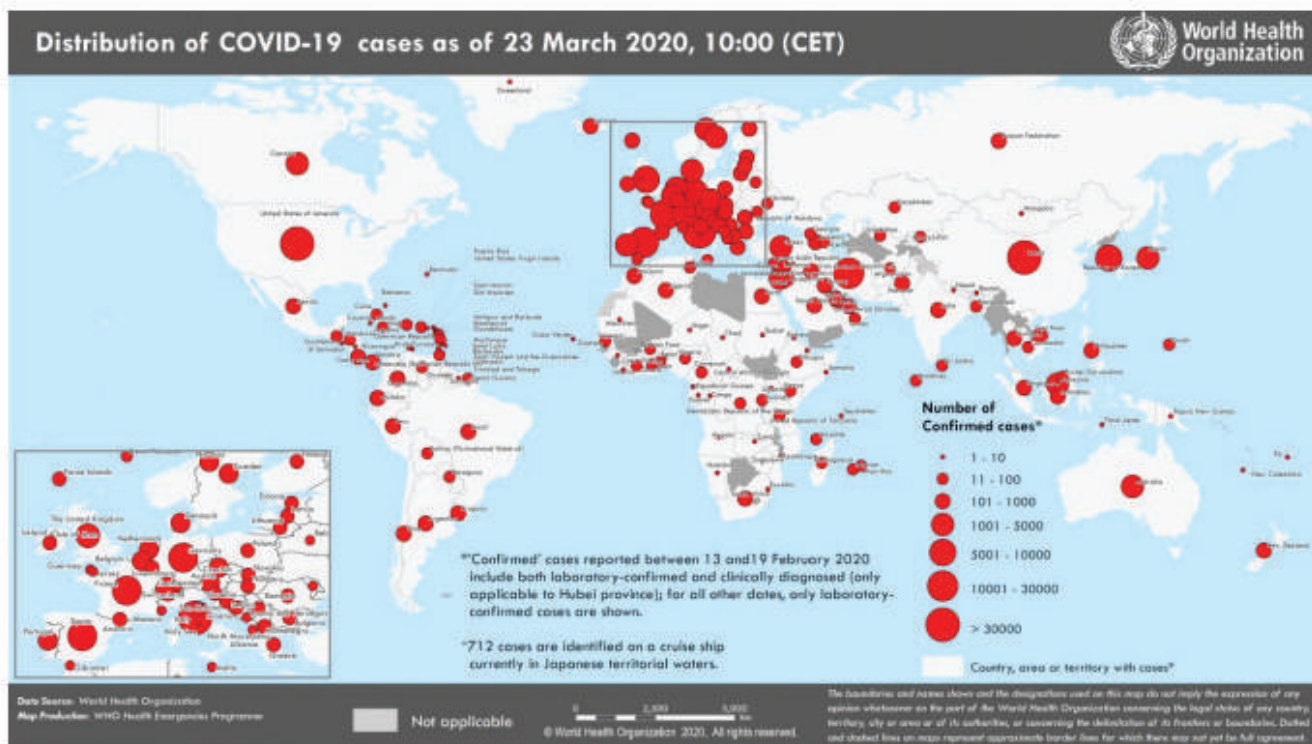
Ocjena situacije	6
Obrazloženje potrebe za hitnom podrškom Crnoj Gori	7
Zdravstvena situacija i pripremljenost u Crnoj Gori	8
Sažetak o pripremljenosti i mehanizmima za odgovor koji postoje u Crnoj Gori	8
Naznačajniji nedostaci koji su identifikovani	10
Ciljevi	11
Planiranje aktivnosti odgovora	12
Sredstva	28
Lista partnera	28
Korisne poveznice	29
Aneks 1: Troškovnik po aktivnostima odgovora na COVID-19	30

Ocjena situacije

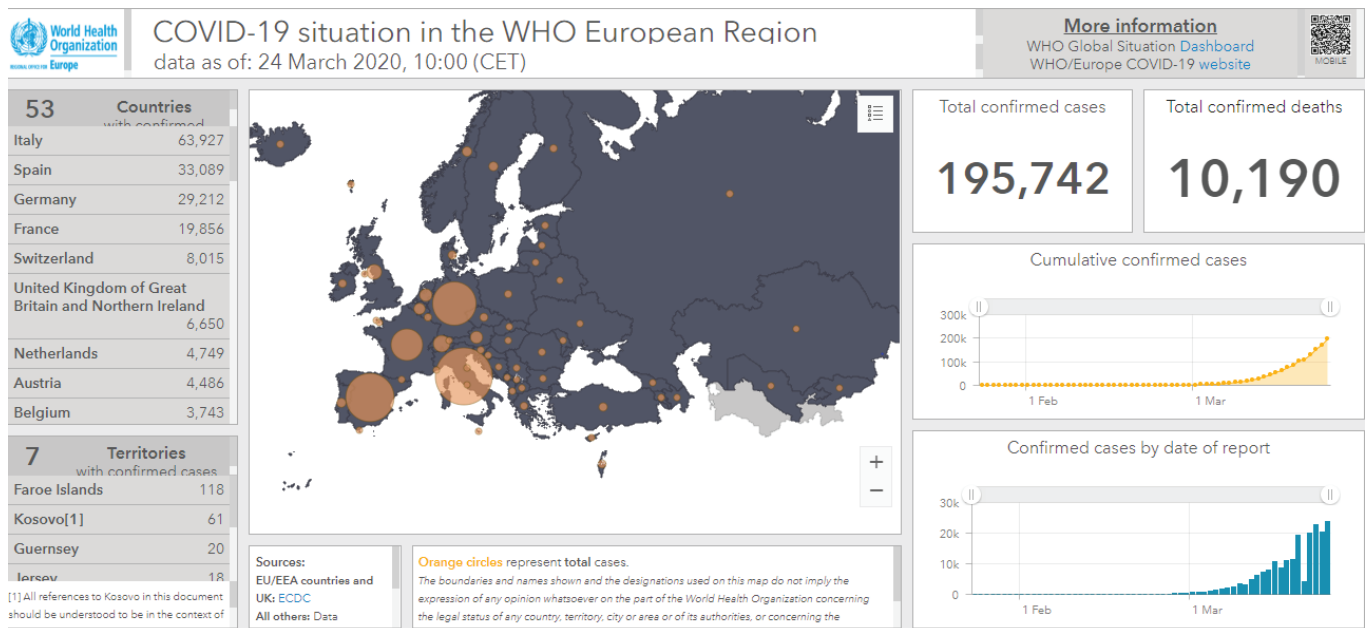
Epidemiološka situacija (datum)

- Na dan 23. mart 2020. godine, ukupno je u svijetu bilo 332930 potvrđenih slučajeva COVID-19 i 14510 smrtnih ishoda (Grafikon 1)
- Na dan 24. Mart 2020, 195742 potvrđenih slučajeva prijavljeno je u Evropskom regionu SZO, uključujući 10190 smrtnih ishoda (Grafikon 2), sa sve većim brojem slučajeva na dnevnom nivou.
- Crna Gora je bila jedna od posljednjih zemalja u kojima je registrovan slučaj oboljenja u Evropskom regionu SZO. Do 16. marta 2020. godine, testiran je 91 uzorak sumnjivih slučajeva, ali svi su rezultati bili negativni.
- Na dan 17. Marta, pozitivno su testirana prva 2 slučaja (lica koja su doputovala iz SAD i Španije) i to je pokrenulo neposredne aktivnosti ulaženja u trag osobama sa kojima su ova lica ostvarila kontakt. Nakon otkrivanja prva dva slučaja, drugi slučajevi su identifikovani kao pozitivni među osobama sa kojima su te prve identifikovane zaražene osobe imale kontakt.
- Dana 22. marta potvrđen je prvi smrtni ishod, 65-ogodišnji muškarac koji je imao već postojeće druge bolesti, epidemiološka istraga je još uvijek bila u toku da bi se utvrdio izvor infekcije.
- Dana 24. marta 2020. godine laboratorijski je potvrđeno 29 slučajeva i 11 klastera sa 345 kontakata koji se prate u 3 regiona: Podgorica (centralni region – 5 klastera), Kotor (jugo-zapadni primorski region – 3 klastera) i Bar (jugoistočni primorski region – 3 klastera).
- Na dan 24. mart 2020. godine pod nadzorom su bile 5863, uključujući: 763 osobe pod nadzorom u institucionalnom karantinu i 3000 povratnika u zemlju u kućnom karantinu/samo-izolaciji, koji su se u zemlju vratili iz Evrope i ostalih regiona svijeta (ušli su u Crnu Goru preko Srbije, Bosne i Hercegovine, Albanije, Kosova i Sjeverne Makedonije).
- Na dan 24. mart 2020. godine bilo je 7 hospitalizovanih pacijenata u klinički stabilnom stanju.

Grafikon 1 – Države, teritorije i područja sa prijavljenim potvrđenim slučajevima COVID-19, 23. mart 2020.

Grafikon 2 – COVID-19 Situacija u Evropskom regionu SZO¹, 24. mart 2020. godine

Proglašavanje Vanredne javnozdravstvene situacije od međunarodnog značaja (PHEIC):

Na dan 30. januar 2020. godine, Generalni direktor SZO proglasio je izbijanje epidemije 2019-nCoV Vanrednom situacijom u oblasti javnog zdravlja od međunarodnog značaja (PHEIC) po Međunarodnom zdravstvenom pravilniku (International Health Regulations (IHR) 2005.

U Evropskom regionu, Francuska je prijavila prva dva slučaja u regionu u petak 24. januara 2020. godine. Od tada je došlo do jasnog širenja virusa u Evropi, a Italija koja je najteže pogođena prijavila je od 21. februara do 16. marta 2020. godine 27.980 potvrđenih slučajeva i 1809 smrtnih ishoda.

Sve zemlje Evropskog regiona SZO imaju problema sa odgovorom, i pojačavaju svoje kapacitete za spremnost. Najznačajniji cilj jeste smanjivanje prenošenja virusa u zajednici i jačanje zdravstvenih službi da bi bile u stanju da odgovore na povećani broj slučajeva kojima je potrebna hospitalizacija.

Obrazloženje potrebe za hitnom podrškom Crnoj Gori

Ovaj plan za reagovanje u vanrednoj situaciji (Plan pripremljenosti i odgovora) opisuje kako će Crna Gora, u saradnji sa SZO i drugim partnerima, upravljati svojim odgovorom na Coronavirus SARS-CoV-2 i dati doprinos Strateškom planu pripremljenosti i odgovora UN 2019.

U Crnoj Gori je Nacionalni plan za nepredviđene situacije kao reakcija na COVID-19 pokrenut prije nego što je u zemlji otkriven prvi slučaj zaraze. Taj plan uključuje više ministarstava i cjelokupno društvo. Uloženi su izuzetni napori od kada je prepoznato da se nova bolest pojavila u Kini.

Nakon proglašenja PHEIC, Vlada Crne Gore preduzela je radnje da poboljša osnovne i suštinske kapacitete prema Međunarodnom zdravstvenom pravilniku (IHR), jačajući tako aktivnosti ranog otkrivanja i praćenja u okviru servisa javnog zdravlja i kod drugih partnera, uglavnom na mjestima ulaska u zemlju (graničnim prelazima) gdje se pri ulasku u zemlju radi pregled (skrining), i daju se upitnici putnicima, u cilju pribavljanja informacija o njihovom putovanju u pogođena područja, te njihovom zdravstvenom statusu. Sa sadašnjom procjenom da u zemlji ima 637 227 ljudi (uključujući migrante, tražioce azila i strance) i oko 8300 zdravstvenih radnika, preduzete su nezapamćene aktivnosti, uključujući i aktiviranje fondova Vlade za vanredne situacije kako bi se pružila podrška prevenciji i kontroli COVID-19 kao novoj bolesti. Uključeni su pojačani ljudski resursi, sa fokusom na aktivnosti ranog otkrivanja, sa mrežom epidemiologa koji su podrška radu na istraživanjima slučajeva i praćenju osoba sa kojima su oboljeli i zaraženi imali kontakt na lokalnom i regionalnom nivou. Laboratorijski kapacitet za testiranje uzoraka i dalje je ograničen na 2 mikrobiologa i 1 tehničara koji rade PCR test u realnom vremenu sa sadašnjim maksimalnim kapacitetom od 20 uzoraka dnevno.

¹ <https://who.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/ead3c6475654481ca51c248d52ab9c61>

Institut za javno zdravlje (IJZ) projektovao je koliki dio stanovništva može biti pogođen, pretpostavljajući opterećenje od 15% (grafikon 3). Utvrdili su hitno potrebne resurse za pripremu zdravstvenih službi na povećane potrebe za liječenje akutnih respiratornih bolesti, koje iziskuju terapiju kiseonikom i podršku za održavanje u životu kod otkazivanja više organa.

Grafikon 3 – Nacionalna projekcija pogođene populacije po centrima u Crnoj Gori

	Berane	Podgorica	Nikšić	Kotor	Bar	Populacija
	122956	255728	104714	68253	85576	637227
Populacija	15%	15%	15%	15%	15%	15%
Opterećenje slučajevima (%)	18443	38359	15707	10238	12836	95584
Broj slučajeva	15308	31838	13037	8497	10654	79335
Vanbolničko liječenje	3689	7672	3141	2048	2567	19117
Hospitalizacija	922	1918	785	512	642	4779
Teško stanje	461	959	393	256	321	2390
Smrtni ishod						

U svijetu se vodi više tehničkih diskusija po pitanju adekvatnih projekcija pogođene populacije. Podaci koji su bili dostupni u januaru, a odnose se na slučajeve potvrđene u Kini², kao i podaci koji su na raspolaganju u slučaju Italije objavljeni 13. marta 2020. godine³, izgleda nisu dovoljni za pružanje tačne procjene. Najteže je predviđanje maksimalnog broja zaraženih pacijenata i, što je najvažnije, maksimalnog broja pacijenata koji će morati da budu primljeni na intenzivnu njegu. Ovo predviđanje je od ključnog značaja za planiranje novih jedinica intenzivne njege i bolničkih kapaciteta i da se izračuna vrijeme za koje će biti potrebno da budu na raspolaganju.

Sa prosječnom gustom ljevara po glavi stanovnika od 2,33/1000 i gustom bolničkih kreveta od 4/1000, Crna Gora je mapirala raspoložive bolničke kapacitete koji se mogu koristiti za suočavanje sa COVID-19. Utvrđeni su kreveti na infektivnim odjeljenjima, odjeljenjima Interne medicine, kardio-vaskularnim, otorinolaringološkim i pneumološkim odjeljenjima u različitim bolnicama u zemlji sa ograničenim kapacitetom za terapiju kiseonikom, respiratorima, aspiratorima i jedinicama intenzivne njege za suočavanje sa projekcijama koje je pripremio IJZ.

Učinjeno je nekoliko pokušaja da se pribave medicinske potrepštine i uređaji kroz međunarodne kanale, kako bi se prevazišli nedovoljni kapaciteti za upravljanje slučajevima i laboratorijsku dijagnostiku. Međutim, nije bilo moguće na vrijeme realizovati nabavke (prije otkrivanja prvog slučaja), pošto su potrebe drugih zemalja opredjeljivale prioritete dobavljača prema drugim dijelovima svijeta.

Kao jedna od posljednjih zemalja pogođenih ovim virusom u Evropskom regionu SZO, Crna Gora je utvrdila hitne potrebe na osnovu procjene kapaciteta države od strane SZO i liste stvari potrebnih za pripremljenost zemlje. Kako epidemiološka situacija brzo napreduje, i kako su utvrđeni klasteri i drugi i treći lanci transmisije, pripreme za vrhunac epidemije donose ozbiljnu zabrinutost. Jasno je da nacionalni resursi koji su u upotrebi, nisu dovoljni za složene izazove sa kojima se Crna Gora suočava. Ovaj plan fokusira se na operativno planiranje kako bi se rješavali nedostaci, a za to je hitno potrebna međunarodna pomoć.

Zdravstvena situacija i pripremljenost u Crnoj Gori

Sažetak o pripremljenosti i mehanizmima za odgovor koji postoje u Crnoj Gori

Crna Gora ima specifičan pravni okvir⁴ za kontrolu zaraznih bolesti u okviru vanrednih situacija u oblasti javnog zdravlja gdje su Ministarstvo zdravlja i Institut za javno zdravlje odgovorni za koordiniranje odgovora na značajnije događaje sa zaraznim bolestima.

Po proglašenju da je COVID-19 PHEIC, osnovano je Nacionalno koordinaciono tijelo za zarazne bolesti kojim koordinira potpredsjednik Vlade Crne Gore. Ovo tijelo radi na osnovu specifičnog pravnog okvira za kontrolu zaraznih bolesti i oformljeno je po prvi put za COVID-19 (osnovano 11.02.2020. izmijenjeno 02.03.2020.) Nacionalno koordinaciono tijelo pruža tehničke inpute i prijedloge mjera koji treba da pomognu u donošenju odluka i širenju aktivnosti u zemlji. Članovi ovog Nacionalnog tijela uključuju predstavnike Ministarstva zdravlja,

² <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/downloads/characterstics-of-nCoV-patients-Wuhan-Lancet-1-29-2020.pdf>

³ [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)30627-9/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30627-9/fulltext)

⁴ <http://www.mzdravlja.gov.me/vijesti/222945/Naredba-o-dopuni-naredbe-za-preduzimanje-privremenih-mjera-za-sprjecavanje-unosenja-u-zemlju-suzbijanje-i-sprjecavanje-prenosenj.html>

Instituta za javno zdravlje, Kliničkog centra Crne Gore, Domova zdravlja, Agencije za nabavku lijekova “Montefarm” (lijekovi i medicinska oprema), Uprave za inspekcijske poslove (zdravstvena i sanitarna inspekcija), Direktorata za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije, Ministarstva odbrane, Ministarstva saobraćaja, Ministarstva održivog razvoja i turizma, Aerodromskih vlasti Crne Gore, Crvenog krsta Crne Gore, predstavnike Kabineta Premijera i drugih sektora.

Nacionalni plan za nepredviđene situacije sastavljen je u januaru 2020. godine i ažuriran u februaru i martu. Sadašnja verzija datira od 7. marta. Ovaj plan, iako je u većoj mjeri distribuiran elektronskom poštom partnerima u zdravstvenom sektoru, nije dostupan javnosti. On obuhvata sve stubove, osim komunikacije o rizicima, što je jako velika potreba u zdravstvenom sektoru. Ovaj plan obuhvata smjernice i standardne operativne procedure za rano otkrivanje uvezenih slučajeva (uglavnom sa fokusom na granične prelaze – mjesta ulaska u zemlju), sisteme uzbunjivanja, mehanizme praćenja, saobraćaj, laboratorijske dijagnoze, kliničke procedure, prevenciju i kontrolu zaraze.

Sadašnji plan ne obuhvata različite pristupe bazirane na scenarijima za epidemiju, kojima se predviđa evolucija epidemiološke situacije prema SZO 3C scenarijima:

- a) nula slučajeva do sporadičnih slučajeva;
- b) klasteri;
- c) prenos infekcije u zajednici, što odražava napredovanje djelovanja sa ograničenog na rašireno prenošenje u zajednici.

Aktivnosti vezane za granične prelaze (mjesta ulaska u zemlju) implementirane su prema Nacionalnom planu za nepredviđene situacije i obavljaju ih granična policija, aerodromske vlasti, lučke vlasti, sanitarna i zdravstvena inspekcija i mreža epidemiologa. Stalna razmjena informacija odvija se između nekoliko organa na graničnim prelazima, uglavnom uz ažurirane naredbe od strane Vlade, sa listom zemalja sa ograničenjima putovanja. Pregledi pri ulasku u zemlju vrše se sa mrežom epidemiologa koji pružaju podršku aktivnostima na graničnim prelazima. Od 16. marta granični prelazi otvoreni su samo za povratnike u zemlju koji su preko ambasada i konzulata izrazili želju da se vrate u Crnu Goru. Povećani broj povratnika stigao je iz pogođenih područja i tako povećao rizik od uvezenih slučajeva. Realizuju se karantini. Međutim, povećani broj povratnika u zemlju predstavlja veći pritisak da se odrede dodatni karantinski kapaciteti.

IJZ je uspostavio jaku mrežu epidemiologa kako bi se pojačalo rano otkrivanje, istraga slučajeva, ulaženje u trag osobama sa kojima su oboljeli imali kontakt, i aktivnosti aktivnog nalaženja, sa jakom koordinacijom sa Nacionalnom laboratorijom, i podrškom za nekoliko aktivnosti:

- a) vršenje epidemioloških istragan;
- b) prikupljanje uzoraka za testiranje i prevoz istih u nacionalnu laboratoriju;
- c) prevoz povratnika u karantine;
- d) obezbjeđivanje dnevnog praćenja simptoma lica u karantinu i osoba koje su bile u kontaktu sa potvrđenim slučajevima.

Dana 21. februara posebna telefonska linija (020 412 858) stavljena je na raspolaganje za pomoć građanima i zdravstvenim radnicima sa pitanjima koja imaju i smjernicama koje im se mogu dati o COVID-19, uključujući i smjernice nakon pojavljivanja simptoma. Dana 20. marta uspostavljen je centar za pozive (1616), ojačan mrežom obučениh dobrovoljaca iz reda studenata medicine. Putem ovog telefona pružaju se informacije, rade se trijaže, daju savjeti za kućni karantin i prenose informacije lokalnim epidemiolozima i zdravstveno-sanitarnim inspektorima. Ovaj centar za pozive posebno se fokusira na povratnike u zemlju i daje im instrukcije da ostanu kod kuće, prate svoje zdravstveno stanje, javljaju o svom zdravstvenom stanju lokalnim epidemiolozima i zdravstveno-sanitarnim inspekcijskim službama (koje će izdati naloge za obustavljanje odlaska na posao tokom perioda karantina).

Svi sumnjivi slučajevi su upućeni u referentne bolnice sa infektivnim odjeljenjima. Od ukupno 11 javnih bolnica (1 Klinički centar, 7 opštih i 3 specijalne bolnice), zaraženi COVID-om 19 biće liječeni samo u Kliničkom centru Crne Gore, Opštoj Bolnici Bar, Opštoj Bolnici Berane, Opštoj Bolnici Nikšić i Opštoj Bolnici Pljevlja i Specijalizovanoj bolnici za plućne bolesti u Brezoviku. Dvije privatne bolnice – Kodra i Meljine nedavno su uključene u listu zdravstvenih ustanova uključenih u nacionalni odgovor na COVID-19.

Crna Gora ima jednu nacionalnu laboratoriju sa kapacitetom da obradi maksimalno 20 uzoraka dnevno. Vlada je identifikovala potrebu za dodatnom nabavkom kojom bi se povećao kapacitet da se obrađuje veći broj uzoraka, što zavisi od međunarodne podrške i sredstava.

U zemlji su 13. marta 2020. godine preduzete snažne mjere u oblasti javnog zdravlja, uključujući mjere socijalnog distanciranja i zatvaranje škola i univerziteta, restorana, tržnih i sportskih centara. Od 16. Marta. 2020. godine uvedena su i nova ograničenja putovanja i dalja zatvaranja prodavnica, uz izuzetak osnovnih usluga kao što su supermarketi, dostavljači hrane i apoteke, uz ograničenje broja ljudi u tim prodavnicama. Ove jake mjere su preduzete na osnovu ažurirane procjene rizika u okviru epidemiološke situacije u Regionu Evrope i prilagođavanjem mjera iz oblasti javnog zdravlja za neograničeno trajanje, sa ciljem da se izbjegne moguća eksplozija novih slučajeva. Vlada treba da inicira procjenu ekonomskih i socijalnih implikacija koje će uslijediti nakon sprovođenja mjera iz oblasti javnog zdravlja.

Nakon otkrivanja prvih slučajeva 17. marta, koordinacija međunarodne podrške reagovanju u okviru je Kabineta potpredsjednika Vlade Crne Gore, identifikovane su fokalne tačke za izradu konciznog Plana pripremljenosti i odgovora za Crnu Goru (CPRP) sa UN i utvrđivanje drugih međunarodnih partnera. Strateški i operativni sastanci su održani kako bi se utvrdili nacionalni prioriteti i neposredne i kratkoročne radnje u okviru odgovora na COVID-19.

Od 17. marta 2020. godine početna komunikacija sa građanima o prevenciji i kontroli COVID-19 ojačana je izradom strategije komunikacije za različite ciljne grupe uz pomoć UNICEF-a. Mediji, društveni mediji, gradski bilbordi i drugi instrumenti komunikacije upotrijebljeni su da se pojača komunikacija sa građanima i da se ključne poruke pošalju različitim sektorima.

Crna Gora ima otprilike 12.500 izbjeglica iz bivše Jugoslavije, uključujući i značajan broj Roma, Aškalija i Egipćana, koji se smatraju najranjivijom populacijom zbog njihove socio-ekonomske situacije. Posebno zabrinjava situacija 868 lica koji su još uvijek s neriješenim pravnim statusom u zemlji, od čega 232 osobe imaju status stranca sa privremenim nastanjenjem, a 636 je predalo zahtjeve za status stranca koji su u proceduri, pa su i dalje statusa "interno raseljenih lica" ili "raseljenih lica". Ova druga grupa nije uključena ni u kakve javne planove.

Main Nes identified

Potrebe su definisane putem tehničkih i strateških konsultacija u kojima su korišćeni dokumenti iz ranijih procjena pripremljenosti Crne Gore (IPC procjena-2016, e-SPAR-2018, JEE 2019 i Procjena pripremljenosti bolnica – feb 2020). Održano je i nekoliko sastanaka sa predstavnicima zdravstvenog sektora i drugim ključnim partnerima (uključujući Upravu za inspeksijsku kontrolu, Graničnu policiju, Aerodromske vlasti, itd.). Tako su utvrđene ključne potrebe po prioritetnim oblastima Plana pripremljenosti i odgovora (CPRP) (Tabela 1. Aktivnosti reagovanja po prioritetnim oblastima i COVID-19 scenariju).

Slijedi pregled hitnih potreba u prioritetnim oblastima: Prevencija i kontrola infekcije, Nadzor i istraživanje slučajeva, Upravljanje slučajevima, Nacionalna laboratorija i Granični prelazi. Moraju se obezbijediti sredstva da se zadovolje ove hitne potrebe prije nego što se registruje vrhunac epidemije koji je blizu:

Prevencija i kontrola infekcije

- Lična zaštitna oprema za zaposlene u zdravstvenom sektoru i za druge partnere na prvoj liniji, koja treba da bude u zemlji prije nego što epidemija dostigne vrhunac;

Nadzor i istraživanje slučajeva

- Prevoz epidemiologa koji prikupljaju i prevoze uzorke iz svih 17 opština u nacionalnu laboratoriju;
- IKT instrumenti i telekomunikacioni instrumenti koji treba da se koriste za blagovremene i efikasne komunikacije i razmjenu informacija među članovima Nacionalnog koordinacionog tijela i za mrežu epidemiologa, kao i druge mreže;

Upravljanje slučajevima

- medicinska oprema/uređaji treba da budu u zemlji prije epidemije da bi se obezbijedio apsorpcioni kapacitet za trijažu i hospitalizaciju pacijenata, posebno onih kojima je potrebno liječenje u jedinicama intenzivne njege;
- utvrđivanje međunarodnih partnera je potrebno da bi se pružila podrška za logistiku i nabavku medicinske opreme i zaliha (uključujući i sredstva za dezinfekciju i sanitaciju), obezbijedujući pri tom blagovremenu isporuku robe u Crnu Goru;
- Obuka za upravljanje slučajevima i za prevenciju i kontrolu zaraze putem vebinara na daljinu, ug-

lavnom za pacijente kojima je potrebna intenzivna njega, za ljekare i medicinske sestre/tehničare;

- Interni planovi za nepredviđene situacije implementiraju se u svim bolnicama u zemlji sa jasnim pristupom za a) trijažu, b) hospitalizaciju slučajeva kojima je potrebna medicinska njega i c) usluge intenzivne njege za teške slučajeve;

Granični prelazi

- uspostavljanje karantina za povratnike u zemlju iz pogođenih područja kada nema mjera pregleda (skrininga) pri izlasku iz zemlje u kojoj je lice ranije boravilo;
- definisanje posebnih operativnih procedura za otkrivanje i upravljanje sumnjivim slučajevima među migrantima i tražiocima azila u prihvatnim centrima.

Komunikacija rizika

- Definirati ključne poruke građanima, u skladu sa epidemiološkim razvojem situacije, fokusirati se na davanje smjernica za liječenje blagih simptoma kod kuće, izbjegavanje službi zdravstvene zaštite koje će biti potrebne za ozbiljnije i teške slučajeve;
- Razviti posebne instrumente za komunikaciju sa prevodom za izbjeglice i migrante.

Sadašnji CPRP fokusira se na urgentne potrebe za period od tri mjeseca. Ipak, da bi se zemlja bolje pripremila za buduće vanredne situacije u oblasti javnog zdravlja, smatra se da su četiri ključna strateška prioriteta relevantne osi koje će obezbijediti održivost sadašnjeg djelovanja:

- 1) Koordinacija
- 2) Komunikacija
- 3) IKT
- 4) Izgradnja kapaciteta

Ciljevi

U sadašnjoj epidemiološkoj situaciji sa klasterima koji postoje i porastom broja potvrđenih slučajeva, ciljevi su trenutno fokusiranje na:

1. Djelotvorno upravljanje krizom, uspostavljanje djelotvorne koordinacije i komunikacije među domaćim i međunarodnim partnerima u reakciji na COVID-19
2. Ograničenje prenosa sa čovjeka na čovjeka uključujući i smanjivanje sekundarnih infekcija među bliskim kontaktima i zdravstvenim radnicima, sprečavajući događaje pojačavanja prenošenja i daljeg širenja na međunarodnom nivou:
  - Na najbrži način identifikovati, dijagnostikovati, izolovati i zbrinuti pacijente i rano pružiti optimiziranu njegu zaraženim pacijentima;
  - Identifikovati, procijeniti i pratiti sve kontakte, pri čemu se prioritet daje visoko-rizičnim okruženjima kao što su zdravstvene ustanove;
  - Obezbijediti implementaciju sprečavanja i kontrole zaraze u okruženju zdravstvenih ustanova;
  - Podići svijest među stanovništvom kroz komunikaciju o rizicima i angažovanje zajednice.
3. Ublažiti uticaj u zemlji ukoliko dođe do značajnog prenošenja zaraze na nivou cijele zajednice:
  - Smanjiti težinu oboljenja pružanjem kliničke njege, naročito ugroženim grupama stanovništva;
  - Obezbijediti planove za nepredviđene situacije da bi se izbjegao prekid u osnovnim medicinskim uslugama;
  - Na minimum svesti poremećaje u društvu usmjeravanjem planiranja kontinuiteta u poslovanju da bi se obezbijedio kontinuitet osnovnih potreština;
  - Obezbijediti podršku za mentalno zdravlje i održavanje dobrobiti u društvu

Planiranje aktivnosti odgovora

Ovaj plan obezbjeđuje okvir i obrasce koji treba da pomognu državama da identifikuju, prioritizuju i planiraju aktivnosti na jačanju nacionalne pripremljenosti i odgovora u svijetlu izbijanja 2019-nCoV.

Tabela 1: Aktivnosti reagovanja po prioritetnim oblastima i scenariju za COVID-19 u CPRP - daje pregled utvrđenih oblasti (nedostataka) za koje treba planirati i realizovati aktivnosti da bi se ojačao nivo spremnosti u Crnoj Gori u sljedećim oblastima:

1. *Koordinacija na nivou države;*
2. *Komunikacija rizika i uključivanje zajednice;*
3. *Nadzor;*
4. *Granični prelazi (mjesto ulaska u zemlju);*
5. *Istraživanje slučajeva i brzi odgovor;*
6. *Nacionalni sistem laboratorija;*
7. *Prevenција i kontrola infekcije;*
8. *Upravljanje slučajevima;*
9. *Multi-sektorsko djelovanje na ublažavanju socijalnih i ekonomskih posljedica;*
10. *Logistika i nabavke*

Na osnovu nedostataka utvrđenih u odnosu na podsjetnik iz Tabele 1: Aktivnosti odgovora po prioritetnim oblastima i scenariju za COVID-19, prioritetne aktivnosti i resursi potrebni da se nedostaci riješe prioritizovani su i prikazani u Tabeli 2: Pregled prioritetnih aktivnosti za rješavanje nedostataka po prioritetnim oblastima – utvrđeni u odnosu na podsjetnik za pripremljenost zemlje. Uloženi su ogromni napor u zemlji da se ojačaju nacionalni kapaciteti za reagovanje na epidemiju. Međutim, postojanje klastera u zemlji i brzo bliženje vrhunca epidemije dovodi do toga da je potrebno mobilisati dodatnu podršku kroz međunarodnu saradnju da bi se mogle sprovesti sve aktivnosti u prioritetnim oblastima.

Tabela 1. Aktivnosti odgovora po prioritetnim oblastima I scenariju za COVID-19

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario			Odgovorna institucija ^b	Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisija ^a	Transmisija u zajednici ^a		
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV					
Koordinacija na državnom nivou					
Primjenjuju se postojeći planovi pripremljenosti i odgovora u slučaju vanrednih zdravstvenih situacija	Da ☐ x Ne ☐	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	MZ	Nacionalni Plan postupanja za COVID-19 nije dostupan na internetu. Dostupan je u printanoj i elektronskoj verziji. Plan pokriva samo mehanizme za sumnjive slučajeve. Ne uključuje strategiju za različite epidemiološke scenarije (3 C Strategija) i kapacitete u slučaju izbijanja velikog broja slučajeva.
Informišu se i pripremaju postojeći nacionalni komiteti za vandredne situacije	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	MZ	Nacionalno koordinaciono tijelo je ustvari taj komitet na državnom nivou, koji koordinira svim aktivnostima odgovora u državi. http://www.mzdravlja.gov.me/vijesti/222945/ Naredba-o-dopuni-naredbe-za-preduzimanje-privremenih-mjera-za-sprjecavanje-unosenja-u-zemlju-suzbijanje-i-sprjecavanje-prenosenj.html
Uključuju se donosioci odluka i političari	Da ☐ x Ne ☐	Da ☐ x Ne ☐	Da ☐ x Ne ☐	MZ	Ipak, postoji potreba za uspostavljanjem elektronskih alata u smislu podrške brzom komunikaciji i razmjeni informacija među članovima tog tijela.
Pripremaju se resursi finansijske podrške za aktivnosti odgovora	Da ☐ x Ne ☐	Da ☐ x Ne ☐	Da ☐ Ne		Vladinom odlukom opredjeljena su sredstva iz budžetske rezerve za COVID-19. Postoji potreba za međunarodnim finansijskim sredstvima i logistikom, uzimajući u obzir poteškoće u nabavci zbog manjka lične zaštitne opreme (LZO) i medicinskih uređaja
Razmatraju se i pripremaju zakonske osnove za sve aktivnosti odgovora u oblasti javnog zdravlja	Da ☐ x Ne ☐	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x		Zakonodavni okvir je nedavno usvojen u smislu uspostave karantina u državi (dokument tek treba da se dostavi). Još uvijek postoji potreba da se osigura da alternativne lokacije mogu biti adaptirane da funkcionišu kao karantin.

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario			Odgovorna institucija ^b	Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisija ^a	Transmisija u zajednici ^a		
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV					
Razvijaju se planovi za kontinuitet pružanja esencijalnih servisa i operacija oporavka	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Po opštem Nacionalnom planu postupanja u slučaju vanrednih situacija, uz međusektorski pristup (pod organom za civilnu zaštitu)
Sprovodi se procjena rizika kako bi aktivnosti odgovora bile zasnovane na informacijama	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Korištena je procjena rizika ECDC i SZO za izradu nacionalne procjene rizika i donošenje odluka
Uspostavljaju se procedure za razmjenu podataka i nalaza procjene rizika sa nacionalnim i međunarodnim subjektima	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Podaci se razmjenjuju na međunarodnom nivou preko nacionalnog fokal pointa za MZP nakon što ih odobri MZ. Potrebno uspostaviti elektronski instrument za brzu komunikaciju i razmjenu informacija među nacionalnim ekspertima.
Sprovodi se simulaciona vježba kako bi se testirali mehanizmi odgovora	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Nije urađeno. Razmotriti ovo kao aktivnost za sprovođenje nakon epidemije i kad se ista stavi pod kontrolu
Komunikacija rizika i uključivanje zajednice				MZ i UNICEF	
Osigurava se najveći nivo posvećenosti Vlade za komunikaciju rizika i uključivanje zajednice kroz obezbjeđivanje adekvatnog budžeta	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Komunikacija rizika nije prvobitno uključena u nacionalni Plan postupanja. Nema ni resursa niti specifičnog ekspertskeg znanja o komunikaciji rizika. Prepoznato kao veliki nedostatak; ad-hok akcioni plan urađen uz podršku UNICEF-a se fokusira na komunikaciju sa javnošću; isti ipak treba da pokrije ojačanu koordinaciju, percepciju rizika, komunikaciju sa javnošću i uključivanje zajednice. Potrebno je razviti održive kapacitete u zdravstvenom sektoru za komunikaciju rizika, koji su integrisani u mehanizme pripremljenosti i kontrole u vanrednim situacijama u javnom zdravlju. Potrebno obučiti i zdravstvene radnike i novinare. Prioritet na zaposlenima u MZ i IJZ.

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario				Odgovorna institucija ^b	Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisija ^a	Transmisija u zajednici ^a			
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV						
Identifikuju se i obučavaju timovi za komunikaciju rizika i uključivanje javnosti i isti se inkorporiraju u ključne funkcije mehanizma pripremljenosti i odgovora na vanrednu situaciju	Da ☒ x Ne ☐	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x		Sa fokusom na plasiranje glavnih poruka prema javnosti, koje se šalju u fazi prenosa infekcije u zajednici.
Razvijaju se strategije ili akcioni planovi za specifičnu komunikaciju rizika za datu bolest kao i za uključivanja javnosti kroz prilagođavanje postojećih, relevantnih strategija hazardnih događaja	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x		Potreba za jačanjem kapaciteta u okviru MJZ i IJZ.
Zdravstvene vlasti i svi organi Vlade postižu dogovor o strategiji da se pravovremeno i često distribuiraju informacije i savjeti iz oblasti javnog zdravlja, koji odgovaraju na pitanja i zabrinutost javnosti- čak i kada je lokalna situacija neizvjesna.	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x		Potrebna obuka u oblasti komunikacije rizika i kriznim komunikacijama za zdravstvene radnike i novinare
Koordinira se komunikacija sa relevantnim partnerima, uključujući državne i nevladine mreže, partnerskim agencijama, međunarodnim organizacijama, građanstvom i predstavnicima lokalnih zajednica	Da ☒ x Ne ☐	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x		IJZ je razvio nekoliko komunikacijskih instrumenata, ali možda će trebati izraditi jedan generički plan distribucije informacija. Komunikacija rizika nije uključena u Nacionalni plan postupanja u kriznoj situaciji. Zatražena je hitna podrška od strane UNICEF-a (12.03.) i brzo je razvijen plan sa budžetskom kalkulacijom 19.03.2020.
Razvijaju se mehanizmi za brzo odobranje i pravovremenu komunikaciju ključnih poruka, takođe i u koordinaciji sa partnerima	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x		Pored podrške od strane IJZ i UNICEF-a, još uvijek postoji potreba za razvojem održivih kapaciteta u oblasti komunikacije rizika i kriznim komunikacijama za zdravstvene radnike i novinare

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario				Odgovorna institucija ^b	Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisija ^a	Transmisija u zajednici ^a			
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV						
Dolazi do razumijevanja percepcija javnosti kroz formativna istraživanja i otvaraju se dvosmjerni kanali za dobijanje povratnih informacija kao što su telefonske linije za informacije, nadgledani i odgovorni tradicionalni i socijalni mediji i radio emisije sa uključivanjem slušalaca	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Vidi gore
Identifikuju se i aktiviraju kanali koji najbolje dosežu do ciljne publike, uključujući i medije, socijalne medije, internet, mobilne telefone, informativne telefonske linije (...).	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Identifikovani, ali ne na koordinisan način. Pored aktivnosti IJZ i UNICEF-a, postoji potreba za održivim kapacitetima za buduće vanredne situacije u oblasti javnog zdravlja.
Obučiti medije o principima komunikacije rizika i njihovoj ulozi tokom epidemije	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Potrebna je obuka iz oblasti komunikacije rizika i kriznih komunikacija za novinare
Identifikuju se i uspostavljaju mreže postojećih i povjerljivih influensera u zajednicama kao što su zdravstveni radnici, lokalni lideri, obratni sistem, religiozne organizacije, ženske mreže, mreže mladih, građanske grupe, apoteke i lokalne organizacije u ruralnim krajevima	Da ☒ Ne ☐	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Identifikovani partneri za distribuciju postera koje izrađuje IJZ uz pasivnu distribuciju, na zahtjev, školama ili drugim sektorima. Pamfleti i posteri su dostupni i na internetu: https://www.ijzcg.me/me/hcov Potrebno razviti održive kapacitete za zdravstvene radnike i novinare
Uspostavljaju se sistemi za detekciju i brzo reagovanje na lažne vijesti, glasine i zabrinutost građana	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Urgentna potreba. Pored hitnih, predviđenih aktivnosti od strane IJZ i UNICEF-a, još uvijek postoji potreba da se izrade održivi kapaciteti u oblasti komunikacije rizika i kriznih komunikacija.
Nadzor					Institute of Public Health and all health facilities in the country at subnational level.	

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario				Odgovorna institucija ^b	Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisija ^a	Transmisija u zajednici ^a			
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV						
Uspostavlja se aktivna potraga za slučajevima	Da ☒ Ne ☒	Da ☒ Ne ☒	Da ☒ Ne ☒	Da ☒ Ne ☒		Postoje jasne procedure u nacionalnom Planu postupanja. Definicija slučaja ažurirana, u skladu sa definicijom SZO, tri puta u okviru Plana postupanja (15.01., 31.01. i 27.02) Potrebno je podržati rad epidemiologa sa pametnim telefonima, softverom za brzu komunikaciju, kompjuterima sa GIS-om, alatom za praćenje kontakata i drugim elektronskim alatima za podršku aktivnom pronalaženju.
Identifikacija slučajeva kroz nadzor konkretnih događanja	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Treba širom države ojačati kapacitete epidemiologa i kliničara za rano otkrivanje u okviru sakupljanja epidemioloških podataka i u okviru operativnog centra za vanredne situacije u javnom zdravstvu.
Jačaju se postojeći sistemi nadzora (na prim. testiranje na 2019-nCoV u ILI/ARI ili na tešku akutnu respiratornu infekciju)	Da ☒ Ne ☒	Da ☒ Ne ☒	Da ☒ Ne ☒	Da ☒ Ne ☒		Testiranje pacijenata na ARI i teškom upalom pluća je odrađeno prije nego što je detektovan prvi slučaj u državi. Potrebna je brza obuka o tome kako integrisati COVID-19 u okviru već postojeće Sentinel mreže za grip i definisati prioritete grupe za testiranje u drugoj fazi transmissije slučajeva u zajednici
Uključuje se privatni sektor u identifikaciju slučajeva i nadzor	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Zakonodavni okvir je stavio COVID-19 na listu bolesti koje se obavezno prijavljuju u cijeloj državi
Preko kanala MZP-a, SZO-u se prijavljuju svi vjerovatni i potvrđeni 2019-nCoV slučajevi, što je prije moguće (najkasnije u roku od 24h).	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Nacionalni fokal point za MZP je aktivan i temeljan.
Kompletiraju se formulari SZO-a za prijavu slučajeva za svaki vjerovatni i potvrđeni slučaj i šalje se na eurohr@who.int (ne-EU/EEA države) ili se izvještaj o slučaju unosi u TESSy (EU/EEA države).	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Prevedeno iz dokumenta SZO. Očekuje se da će kliničari formular printati i zatim u formi pdf-a slati na mejl epid.iph.mn@t-com.me a cc staviti nadležnog epidemiologa, -nacionalnog fokal pointa za MZP koji dalje izvještava međunarodnim partnerima.

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario			Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisija ^a	Transmisija u zajednici ^a	
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV				Odgovorna institucija^b
Granični prelazi				MZ – NFP za MZP: zdravstveni inspektori, granična policija, aerodromi i lučke vlasti
Uspostavljen Plan postupanja na graničnim prelazima	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da. Nalazi se u okviru nacionalnog Plana postupanja.
Distribuiraju se najnovije informacije o bolesti; zaposleni su obučeni i opremljeni da zbrinu bolesne putnike	Da ☒ Ne ☒	Da ☒ Ne ☒	Da ☒ Ne ☒	Obezbiđen protok informacija među različitim partnerima. Dobra saradnja između aerodromskih vlasti, granične policije i zdravstvenih inspektora. Potrebna je obuka o tome kako upravljati prostorima za izolaciju na graničnim prelazima i obuka o procedurama dezinfekcije.
Rade se brze procjene zdravstvenog stanja i pripremaju izolacione prostorije kako bi se zbrinuli bolesni putnici i bezbjedno transportovali do unaprijed određenih bolnica	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Procedure uključene u nacionalni Plan postupanja. Prostori za izolaciju definisani, ali ih treba pregledati da se vidi da li zadovoljavaju minimalne kriterijume;
Uspostavljaju se mehanizmi i procedure za komuniciranje informacija o bolesnim putnicima, između relevantnih subjekata i državnih organa	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Procedure uključene u nacionalni Plan postupanja
Uspostavljaju se mehanizmi i procedure za informisanje putnika o bolesti	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Jasne informacije dostupne na crnogorskom, engleskom i kineskom jeziku https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/web.repository/ijzcg-media/files/1583505508-print-travellers-brochure-a4.pdf https://www.ijzcg.me/me/ncov
Istraživanje slučajeva i brzi odgovor				Cjelokupno stanovništvo IJZ i sve zdravstvene ustanove na lokalnom nivou.

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario			Odgovorna institucija ^b	Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisija ^a	Transmisija u zajednici ^a		
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV					
Uspostavlja se sistem za monitoring i praćenje kontakata	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Da, u nacionalnom Planu postupanja sa jasnim procedurama
Obučavaju se i opremaju timovi za brzi odgovor za istraživanje slučajeva i praćenje kontakata	Da ☒ Ne ☐	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Određen veći broj lokalnih epidemiologa da rade na aktivnostima praćenja kontakata. Hitno potrebni mobilni telefoni i kompjuteri za razmjenu informacija i za geo-referenciranje.
Izrađuju se i distribuiraju protokoli i materijali potrebni za istraživanje slučajeva	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Potrebni su kompjuteri za lokalne epidemiologe kada idu na teren da istražuju slučajeve i prate kontakte.
Usvajaju se međunarodni/SZO protokoli za posebne studije koje bi ispitale dodatne epidemiološke, virološke i kliničke karakteristike, uključujući i parametre ozbiljnosti i prenosivosti	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Zaposleni su preopterećeni sa aktivnostima praćenja grupe inficiranih i praćenjem kontakata. Možda neće biti u stanju da se nose i sa potrebama istraživanja.
Nacionalni laboratorijski sistem				MZ i nacionalna laboratorija IJZ-a	
Identifikuju se i opremaju laboratorije za testiranje	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Hitno potrebni materijali za testiranje u laboratoriji.
Uspostavljaju se procedure i mreže za sakupljanje, rukovanje i upućivanje uzoraka	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Procedure se nalaze u nacionalnom Planu postupanja
Izrađuju se planovi za slučaj naglog povećanja broja slučajeva kako bi se nosili sa povećanom potražnjom za testiranjem	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Hitna potreba za zalihama i uređajima za laboratorije kako bi se povećao broj uzoraka koji se istovremeno testiraju. Hitno je potrebno ojačati kapacitete ljudskih resursa (samo 2 mikrobiologa na IJZ). Hitno je potrebno izraditi operativni plan za realizovanje testiranja tokom faze prenosa u zajednici. Potrebno je planirati Sentinel nadzor u okviru postojećeg Sentinel nadzora za grip.

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario				Odgovorna institucija ^b	Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisija ^a	Transmisija u zajednici ^a			
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV						
Uspostavlja se pristup prema definisanoj međunarodnoj nCoV referentnoj laboratoriji	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Nakon detekcije prvih slučajeva, protokol je uspostavljen sa Institutom za virusologiju – Charite – Universitätsmedizin Berlin, Njemačka
Prevenција i kontrola infekcije (PKI)						
Treba da postoji program PKI na nacionalnom nivou i nivou ustanova, sa opredjeljenim i obučanim timom ili barem fokal pointom za PKI, uz podršku državnog nivoa, ali i rukovodstva tih ustanova.	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	MZ i bilo koja zdravstvena ustanova na lokalnom nivou	Postojeći zakonodavni okvir sa referencom na grupu epidemiologa koji bi bili odgovorni za primjenu mjera PKI u svim zdravstvenim ustanovama. Potrebno pojačati obuku na lokalnom nivou.
U državama u kojima je PKI ograničena ili je nema, obezbijediti, što je prije moguće, barem minimalne uslove za uspostavljanje PKI, kako na nacionalnom nivou tako i na nivou ustanova i postepeno ići ka potpunom usvajanju uslova za implementaciju ključnih komponenti PKI u skladu sa lokalnim planovima prioriteta	Da ☒ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Potrebna obuka zdravstvenih radnika o korišćenju LZO u skladu sa procedurama njege koju pružaju pacijentima
Preduzima se procjena rizika kapaciteta PKI na svim nivoima zdravstvenog sistema (uključujući i dostupnost trijaže i propisno ventiliranih izolacionih prostorija); na osnovu ovoga definišu se protokoli upućivanja u saradnji sa kapacitetima za upravljanje slučajevima	Da ☒ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Hitno je potrebno izraditi interne planove postupanja na nivou bolnica kako bi se definisali kriterijumi i kapaciteti za trijažu, hospitalizaciju i potrebe za intenzivnom njegom.

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario				Odgovorna institucija ^b	Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisija ^a	Transmisija u zajednici ^a			
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV						
Obezbeđuje se usklađenost programa PKI sa osnovnim principima PKI na prvoj lokaciji gdje se pacijentu pruža njega (obično primarna zdravstvena njega): trijaža, rano prepoznavanje, standardne mjere predozročnosti, izolacione prostorije i procedure upućivanja	Da ☒ x Ne ☐	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x		Hitno je potrebno izraditi interne planove postupanja za ustanove na primarnom zdravstvenom nivou nakon dostizanja faze vrhunca (peak) broja slučajeva u okviru pandemije i definisati kriterijume i kapacitete za trijažu i dalje upravljanje njegom.
Identifikuju se kapaciteti PKI u slučaju povećanog broja slučajeva (broj kadra i kompetence), poželjno onih koji već imaju iskustvo sa respiratornim patogenima, koji se onda mogu rasporediti u strateškim područjima odgovora	Da ☒ x Ne ☐	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x		Tek treba da se razvije.
Razmatraju se postojeći protokoli prevencije i kontrole infekcije, uključujući i one za trijažu i rano otkrivanje sumnjivih slučajeva 2019-nCoV. Iste treba uskladiti sa SZO PKI smjernicama za 2019-nCoV	Da ☒ x Ne ☐	Da ☒ x Ne ☐	Da ☒ x Ne ☐	Da ☒ x Ne ☐		SZO smjernice su inkorporirane u Nacionalni plan postupanja
Uspostavljaju se i sprovode protokoli, obučava kadar, u svim identifikovanim zdravstvenim ustanovama	Da ☒ x Ne ☒ x	Da ☒ x Ne ☒ x	Da ☒ x Ne ☒ x	Da ☒ x Ne ☒ x		Hitno je potrebno izraditi interne planove postupanja za ustanove na primarnom zdravstvenom nivou nakon dostizanja faze vrhunca (peak) broja slučajeva u okviru pandemije i definisati kriterijume i kapacitete za trijažu i dalje upravljanje njegom.
Obezbeđuju se materijali potrebni za sprovođenje preporučenih protokola (npr. resursi za higijenu ruku, ličnu zaštitnu opremu- LZO, čišćenje prostorija i upravljanje otpadom)	Da ☒ x Ne ☐	Da ☒ x Ne ☐	Da ☒ x Ne ☐	Da ☒ x Ne ☐		Interna dokumenta i informacije, za zdravstvene radnike, su već distribuirani svim nivoima zdravstvene zaštite.

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario			Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisija ^a	Transmisija u zajednici ^a	
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV				
Vršiti monitoring, analizirati i davati povratne informacije relevantnim subjektima o infekcijama u zdravstvenim ustanovama kod pacijenata i zdravstvenih radnika; osigurati da se analiza koristi za aktivnosti u oblasti javnog zdravlja kako bi se dodatno smanjile infekcije u zdravstvenim ustanovama kod pacijenata, zdravstvenih radnika i posjetilaca.	Da ☒ x Ne ☐ x	Da ☒ x Ne ☐ x	Da ☐ x Ne ☐ x	Nadzor infekcija u zdravstvenim ustanovama postoji samo za izvještavanje o clostridium difficile. Timovi PKI redovno istražuju i izvještavaju Komisiji za borbu protiv zaraznih bolesti o nosokomialnim infekcijama.
Obezbeđuje se uspostavljanje protokola za procjenu i upravljanje zdravstvenim radnicima koji su u riziku od izlaganja na nCoV	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Potrebno je vršiti takav nadzor nad zaposlenima, koji bi bili u obavezi da rade samo-monitoring i prijavljuju ako imaju temperaturu i druge simptome a posebno u fazi prenosa infekcije u zajednici.
Upravljanje slučajem				
Podržavaju se države da obezbjede kontinuitet pružanja zdravstvenih usluga (ustanove, kadrovi, lijekovi, materijal, medicinski uređaji) i da donesu planove za slučaj izbijanja velikog broja slučajeva.	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Hitno je potrebno izraditi interne planove postupanja za bolnice u fazi vrhunca (peak) broja slučajeva u pandemiji i definisati kriterijume i kapacitete za trijažu, hospitalizaciju i potrebe za kapacitetima u intenzivnoj njezi i u slučaju velikog priliva slučajeva.
Određuju se referentne ustanove za njegu pacijenata sa nCoV i mapiraju se postojeće javne/privatne zdravstvene ustanove i sistemi upućivanja i njege/kapaciteta u slučaju velikog br. slučajeva; uključujući materijale za upravljanje slučajem i kontrolu infekcije.	Da ☒ x Ne ☐	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Nacionalni Plan postupanja definiše koje su to referentne bolnice. Potrebno je isplanirati i definisati kriterijume (okidače) koji aktiviraju kapacitete za situaciju velikog priliva slučajeva.

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario				Odgovorna institucija ^b	Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisija ^a	Transmisija u zajednici ^a			
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV						
Distribuiraju se informacije, obučavaju i osvježavaju medicinski/timovi hitne pomoći za upravljanje teškim akutnim respiratornim infekcijama i specifičnim nCoV protokolima.	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒			Hitna potreba za nabavkom opreme i medicinskih uređaja prije vrhunca epidemije.
Uspostavlja se nCoV klinička baza podataka kako bi se aktivnosti javnog zdravlja na nivou klinika zasnovale na informacijama.	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☐			https://www.iizcg.me/me/2019-nCoV-materijali-za-strucnu-ijavnost
Multi-sektorska aktivnost za ublažavanje socijalnih i ekonomskih posljedica						
Kontinuitet pružanja zdravstvenih usluga	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Pacijenti iz urgentnog bloka i sa onkologije definisani kao prioritet u kontinuiranom pružanju usluga - odluka Nacionalnog koordinacionog tijela
Kontinuitet obrazovnih servisa	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Vidi gore
Psiho-socijalna podrška	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒	Da ☐ Ne ☒		Hitno potrebna
Kontakt životinja i ljudi	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐	Da ☒ Ne ☐		Uprava za veterinu u okviru Nacionalnog koordinacionog tijela.

Prioritetne oblasti	2019-nCoV scenario			Postojeća dokumenta, planovi, SOP-ovi, itd. ^c
	Importovani slučaj ^a	Lokalna transmisijs ^a	Transmisijsa u zajednici ^a	
Aktivnosti odgovora na 2019-nCoV				
Putovanje i trgovina	Da ☒ x Ne ☐	Da ☒ x Ne ☐	Da ☒ x Ne ☐	Granice su zatvorene za strance. Samo je povratak crnogorskih građana dozvoljen. Oštre restrikcije su uspostavljene. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:pDibvVgmpSU:www.mzdravlja.gov.me/ministarstvo+&cd=1&hl=en&ct=clink&gl=me Izuzetak za misije SZO i robu iz inostranstva. Još treba razraditi mehanizme da se ti procesi osiguraju. Multisektorski pristup koji se obezbjeđuje na političkom nivou.
Organi uključeni u oblast transporta: aerodromi, granična policija, policija, sektor turizma, vojska, predsjednik Vlade, Agencija za lijekove i medicinska sredstva				
Logistika i nabavke				
Pripremanje mehanizmi nabavke i prostor za skladište medicinskih i drugih materijala	Da ☒ x Ne ☐	Da ☒ x Ne ☐	Da ☒ x Ne ☐	Hitne nabavke za nove lijekove ili vakcine koje su u eksperimentalnoj fazi se mogu sprovesti u skladu sa zakonodavnim okvirom kako slijedi: https://www.calims.me/Portal/faces/glavna.jspX?_adf.ctrl-state=75pyndca0_4 U svijetlu trenutne nestašice lične zaštitne opreme i medicinskih uređaja na međunarodnom tržištu hitno je potrebno mobilisati međunarodnu podršku za nabavku istih, kao i za transport avansno plaćenih medicinskih materijala i opreme kako bi se adekvatno odgovorilo na COVID-19.
Uspostavljaju se sistemi za hitan transport i distribuciju	Da ☐ Ne ☐	Da ☐ Ne ☒ x	Da ☐ Ne ☒ x	Hitno je potrebna međunarodna podrška za transport (avio transport) materijala u državu prije vrhunca epidemije.

Tabela 2. Pregled prioriteta aktivnosti za rješavanje nedostataka po prioriteta oblastima – prema tome kako su one identifikovane u Tabeli 1 – podsjetniku za pripremljenost države.

Aktivnost odgovora na 2019-nCoV		Prioritet 1		Prioritet 2		Prioritet 3	
Koordinacija na nivou države		Primijeniti postojeće planove za pripremljenost i reagovanje u vanrednim situacijama u oblasti zdravlja (uključujući softver, opremu i instrumente za koordinaciju)	Budžet €55,250				
		<i>Indikator/cilj</i> <i>Koordinacioni tim je adekvatno pripremljen za reagovanje na krizu COVID-19</i>		<i>Indikator/cilj</i>		<i>Indikator/cilj</i>	
Komunikacija rizika i uključivanje zajednice		Identifikovati i obučiti timove za komunikaciju rizika i uključivanje zajednice i integrisati ih kao ključnu funkciju u pripremljenost i reagovanje na vanrednu situaciju	Budžet €250,000	Identifikovati i aktivirati kanale koji najbolje dopiru do ciljne grupe, uključujući medije, društvene medije, Internet, mobilnu komunikaciju, hotlajn (uključujući audio-vizuelnu komunikaciju)	Budžet €690,000	Shvatiti percepciju javnosti kroz formativno istraživanje i otvorene dvosmjerne kanale za dobijanje povratnih informacija kao što su hotlajnovi, praćeni i senzibilisani mediji i društveni mediji, te uključivanje u radio emisije (uključujući odabir mehanizama za dobijanje povratnih informacija iz aktivnosti praćenja i uključivanje, te istraživanja)	Budžet €195,000
		<i>Indikator /cilj</i> Timovi za rizik imaju dovoljno zaposlenih i opreme da obezbijede jasne kanale komunikacije		<i>Indikator/cilj</i> Medijske kuće omogućavaju dovoljno medijskog prostora i kanala da se poruke prenesu stanovništvu		<i>Indikator/cilj</i> Istraživanje je sprovedeno da bi se ispitala djelotvornost komunikacije o rizicima i aktivnosti dopiranja do zajednice.	Budžet
Nadzor		Uspostaviti aktivno pronalaženje slučajeva (uključujući obuku i GIS i SPSS pakete podataka, uključujući druge potrebe za softverom da bi se održala aktivna baza podataka)	Budžet €234,565	Utvrditi slučajeve kroz nadzor od slučajeva do slučajeva (uključuje troškove iznajmljivanja vozila za timove za nadzor, gorivo i prekovremeni rad)	Budžet €291,632		Budžet
		<i>Pokazatelj/cilj</i> Timovi za nadzor imaju relevantan softver i hardver da se povezuju sa timovima za istraživanje slučajeva		<i>Pokazatelj/cilj</i> Timovi su u mogućnosti da identifikuju slučajeve zahvaljujući obezbijedenom adekvatnom prevozu i opremi			

Aktivnost odgovora na 2019-nCoV	Prioritet 1		Prioritet 2		Prioritet 3	
Granični prelazi	Pripremiti brze zdravstvene procjene/kapacitete za izolaciju da bi se rješavali obojeli putnici i da bi se bezbjedno transportovali do za to određenih bolnica (gdje će im se ispuniti sve potrebe) – (pravilno opremanje zaposlenih da mogu to da rade sa ličnom zaštitnom opremom)	Budžet €6,601,557	Obučiti zaposlene za odgovarajuće radnje za rad sa obojelim putnicima (biće potrebno da se to radi onlajn, dakle nema troška)	Budžet €0	Budžet	
Istraživanje slučajeva i brz odgovor	Pokazatelj/cilj Zaposleni u karantinama i na graničnim prelazima odgovarajuće opremljeni za rad sa licima koja ulaze na graničnom prelazu.	Budžet €1,037,181	Pokazatelj/cilj Sprovedena adekvatna obuka zaposlenih na graničnim prelazima za korišćenje opreme i rad sa putnicima			
Nacionalni sistem laboratorija	Indikator/cilj Tim za istraživanje slučajeva i RRT imaju potrebnu opremu i ličnu zaštitnu opremu za terenski rad	Budžet €737,661				
Prevenција i kontrola zaraze	Pokazatelj/cilj Oprema za higijenu i lična zaštitna oprema obezbjeđena svim zaposlenima kojima je potrebna	Budžet €223,136	Uspostaviti, obučiti i implementirati protokole u svim utvrđenim institucijama zdravstvene zaštite (nema troškova pošto će obuka biti onlajn)	Budžet €0		

Aktivnost odgovora na 2019-nCoV	Prioritet 1		Prioritet 2		Prioritet 3	
Upravljanje slučajevima	Podrška zemljama da obezbijede kontinuitet zdravstvenih usluga (objekti, zaposleni, lijekovi, zalihe, medicinski uređaji) i planove za povećani priliv slučajeva	Budžet €19,711,540	Širenje informacija, obuka i obnavljanje znanja medicinskih/ambulantnih timova za upravljanje teškim akutnim respiratornim infekcijama i korišćenje konkretnih nCoV protokola (nema troškova jer će obuka morati da bude onlajn)	Budžet €0	Budžet	
	Pokazatelj/cilj Crna Gora ima dovoljno medicinskih zaliha da odgovori na krizu COVID-19	Pokazatelj/cilj Zdravstveni radnici su adekvatno obučeni o protokolima za rad sa COVID-19				
Multi-sektorsko djelovanje na ublažavanju socijalnih i ekonomskih posljedica	Dodatne aktivnosti vezane za prevoz - aerodromi, granična policija, policija, turizam, vojska, Premijer, nacionalni organ za lijekove i medicinska sredstva (obezbjeduje se da postoje odgovarajuće mjere i softver za ublažavanje uticaja na društvo)	Budžet €561,285	Obezbjediti nastavak socijalnih servisa i socijalne podrške (obezbjedi vanjske da oni ranjivi nastave da dobijaju vitalne servise i da pogođeni dobiju podršku)	Budžet €20,244,880	Budžet	
Logistika i nabavke	Društveno-ekonomski uticaji su ublaženi u ključnim vladinim sektorima	Budžet €8,340,956	Socijalni servisi se nastavljaju i imaju adekvatne resurse	Budžet €25,000	Budžet	
	Pokazatelj/cilj Kanali nabavki uspostavljeni i u stanju da brzo snabdiju Crnu Goru	Pokazatelj/cilj Pribavljen je softver koji će omogućiti odgovarajuće upravljanje zalihama				
UKUPNI TROŠAK: €59,159,643						

Sredstva

Troškovi po stubu	
1. Koordinacija na nivou države	€55,250
2. Komunikacija rizika	€1,135,000
3. Nadzor	€526,197
4. Istraživanje slučajeva	€1,037,181
5. Granični prelazi	€6,601,557
6. Nacionalni sistem laboratorija	€737,661
7. Upravljanje slučajevima	€19,711,540
8. Prevencija i kontrola zaraze	€223,136
9. Socio-eonomski aspekti	€20,766,165
10. Logistika i nabavke	€8,365,956
UKUPNO	€59,159,643

Lista partnera

Kabinet Premijera

Kabinet Potpredsjednika Vlade

Ministarstvo zdravlja

Institut za javno zdravlje

Klinički centar Crne Gore

Domovi zdravlja u Crnoj Gori

Agencija za nabavku lijekova “Montefarm”

Uprava za zdravstvenu i sanitarnu inspekciju

Ministarstvo unutrašnjih poslova

Uprava policije

Ministarstvo odbrane

Ministarstvo saobraćaja

Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Aerodromi Crne Gore

Crveni Krst Crne Gore

Kancelarija rezidentnog koordinатора UN

Kancelarija SZO za Crnu Goru

UNDP

UNICEF

UNHCR

IOM

UNOPS

Korisne poveznice

Vlada Crne Gore: <http://www.gov.me/en/homepage>

Ministarstvo zdravlja Crne Gore: <http://www.mzdravlja.gov.me/en/ministry>

Institut za javno zdravlje Crne Gore: <https://www.ijzcg.me/>

<https://www.ijzcg.me/me/ncov> (posebna stranica za COVID-19)

SZO poveznice i instrumenti

- WHO Partners Platform: <https://covid-19-response.org/>
- WHO - COVID-19 Strategic Preparedness and Response Plan: <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/srp-04022020.pdf>
- WHO COVID-19 Strategic Preparedness and Response Plan - Operational planning guidelines to support country preparedness and response: <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/covid-19-sprp-unct-guidelines.pdf>
- Updated Country Preparedness and Response Status for COVID-19 as of 16 March 2020: <https://www.who.int/internal-publications-detail/updated-country-preparedness-and-response-status-for-covid-19-as-of-16-march-2020>
- WHO webpage on Coronavirus disease (COVID-19) Pandemic <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
- WHO Europe Webpage on Coronavirus Disease 2019 <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19>
- WHO Europe. Hospital readiness checklist for COVID-19: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov-technical-guidance/coronavirus-disease-covid-19-outbreak-technical-guidance-europe/hospital-readiness-checklist-for-covid-19>
- WHO Rational use of personal protective equipment (PPE) for coronavirus disease (COVID-19): interim guidance, 19 March 2020: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331498>

Aneks 1: Troškovnik po aktivnostima odgovora na COVID-19

Ukupni troškovi

Koordinacija na nivou države	Fiksni trošak	€ 52,250
	Mjesečni trošak	€ 1,000
Komunikacija rizika	Fiksni trošak	€ 100,000
	Mjesečni trošak	€ 345,000
Nadzor	Fiksni trošak	€ 283,015
	Mjesečni trošak	€ 81,061
Istraživanje slučaja	Fiksni trošak	€ 529,291
	Mjesečni trošak	€ 169,297
Granični prelazi	Fiksni trošak	€ 6,601,557
	Mjesečni trošak	€ -
Nacionalni laboratorijski sistem	Fiksni trošak	€ 737,661
	Mjesečni trošak	€ -
Upravljanje slučajem	Fiksni trošak	€ 19,711,540
	Mjesečni trošak	€ -
Prevenција i kontrola infekcije	Fiksni trošak	€ 223,136
	Mjesečni trošak	€ -
Socio-ekonomski uticaj	Fiksni trošak	€ 521,285
	Mjesečni trošak	€ 6,748,293
Logistika i nabavke	Fiksni trošak	€ 8,365,956
	Mjesečni trošak	€ -
Mjesečni troškovi ukupno		€ 7,344,651
Fiksni troškovi ukupno		€ 37,125,691
Tromjesečni troškovi ukupno		€ 22,033,952
Ukupno (za tri mjeseca)		€ 59,159,643

Koordinacija na nivou države

Koordinacija na nivou države	Stavka	Broj	Jedinična cijena	Ukupno
Fiksni troškovi	Implementacija i obuka za softversku platformu za komunikaciju između MZ i zdravstvenih institucija, npr. Slack softver (3 mjeseca, 100 korisnika)	1	€ 5,000	€ 5,000
	Integracija različitih platformi sa Slack-om	1	€ 4,000	€ 4,000
	Koordinacija timova putem eSV - postojeći sistem Vlade za upravljanje dokumentima (uvesti novi modul u postojeći sistem kako bi se podržao koordinacioni tim za Covid-19)	1	€ 10,000	€ 10,000
	Pametni telefoni (motorola kao reper)	35	€ 150	€ 5,250
	Lap-topovi (uključujući softver pakete)	35	€ 800	€ 28,000
Fiksni troškovi ukupno				€ 52,250
Mjesečni troškovi	Mjesečni ugovori za pametne telefone	35	€ 20	€ 700
	Kancelarijska oprema (npr. potrošni materijali i materijali za planiranje)	3	€ 100	€ 300
Mjesečni trošak				€ 1,000
tromjesečni trošak				€ 3,000
<i>Uz pretpostavku da Nacionalno koordinaciono tijelo ima 35 članova</i>				

Komunikacija rizika i uključivanje zajednice

Komunikacija rizika i uključivanje zajednice	Stavka	Broj	Jedinična cijena	Total
Fiksni troškovi	Komunikacija i IT oprema za rad sa medijima	Paušalna suma		€ 100,000
Fiksni troškovi ukupno				€ 100,000
Mjesečni troškovi	Troškovi ljudskih resursa mjesečno			€ 50,000
	Troškovi istraživanja mjesečno			€ 50,000
	Audio-vizualna produkcija i oglašavanje, mjesečno			€ 100,000
	Objavlivanje, mjesečni troškovi			€ 15,000
	Press i PR aktivnosti, mjesečno			€ 50,000
	Uključivanje zajednice i socijalna mobilizacija, mjesečno			€ 50,000
	Monitoring, mjesečno			€ 15,000
	Prevod materijala SZO, mjesečno			€ 15,000
Mjesečni troškovi				€ 345,000
tromjesečni troškovi				€ 1,035,000
<i>Pretpostavljeni tim za komunikaciju rizika od 10 ljudi</i>				

Nadzor

Nadzor	Stavka	Broj	Jedinična cijena	Ukupno
Fiksni troškovi	Mobilni telefoni (motorola kao reper)	51	€ 150	€ 7,650
	Lap topovi (uključujući i office softver pakete)	51	€ 800	€ 40,800
	SPSS licenca IBM SPSS Statistički standard v26 \$2,850 USD*godišnje	1	€ 2,565	€ 2,565
	Uspostaviti platformu za registraciju pacijenata u karantinu sa, uz odobrenje nadležnih, rješenjima za geo-praćenje subjekata	1	€ 100,000	€ 100,000
	Pomoć za ručno unošenje i čišćenje podataka Instituta za javno zdravlje- 10 ljudi	1	€ 20,000	€ 20,000
	Dronovi (20 dronova)	1	€ 60,000	€ 60,000
	GIS softver za 60 korisnika	1	€ 2,000	€ 2,000
	Softver za borbu protiv Covid 19 "hackaton" za potrebe CG- tehnološka rješenja, softver, hardver - "HackCorona"	1	€ 50,000	€ 50,000
Fiksni ukupni troškovi				€ 283,015
Mjesečni troškovi	Nadzor, nacionalni kadrovi - plaćanje prekovremenog rada	26	€ 1,183.30	€ 30,766
	Transport sa postojećim vozilima (1 transport/1 dan iz 17 opština po prosječnom trajanju u satima) 6 sati dnevno	4590	€ 2.50	€ 11,475
	Vozila za timove (rent a car) 4x4	360	€ 75	€ 27,000
	Gorivo za iznajmljena vozila (1 transport/1 dan iz 17 opština po prosječnom trajanju u satima) 6 sati dnevno	4320	€ 3	€ 10,800
	Mjesečni troškovi telefona	51	€ 20	€ 1,020
Mjesečni troškovi				€ 81,061
tromjesečni troškovi				€ 243,182

Granični prelazi

Granični prelazi	Stavka	Broj	Jedinična cijena	Ukupno
Fiksni troškovi	Hirurške maske	1,410,313	€ 0.40	€ 564,125
	Rukavice	2,129,438	€ 0.20	€ 425,888
	Zaštitno odijelo	94,406	€ 0.60	€ 56,644
	Vizir	93,719	€ 8.20	€ 768,494
	Dezinficijent za ruke (500ml)	11,030	€ 2	€ 22,060
	Opremljeni i funkcionalni karantinski prostori	1	€ 3,996,006	€ 3,996,006
	Ne-kontaktne termometri (za karantin)	1,232	€ 50	€ 61,600
	Korpe za otpatke (za karantin)	627	€ 3	€ 1,881
	Protiv požarni aparati (za karantin)	627	€ 20	€ 12,540
	Kese za smeće (za karantin)	110,880	€ 0.05	€ 5,544
	pojačana podrška centrima za prijem migranata, izbjeglica (podsticajne uplate)	150	€ 3,549.90	€ 532,485
	šatori za migrante za karantin	376	€ 387.41	€ 145,666
	Ne-kontaktne termometri (za izbjeglice)	150	€ 50	€ 7,500
	Korpe za otpatke (za izbjeglice)	150	€ 3	€ 450
	Kese za smeće (za izbjeglice)	13,500	€ 0.05	€ 675
Fiksni ukupni troškovi				€ 6,601,557
Mjesečni troškovi				€ -
Mjesečni troškovi ukupno				€ -
tromjesečni troškovi				€ -

Istraživanje slučaja

Istraživanje slučaja	Stavka	Broj	Jedinični trošak	Ukupno
Fiksni troškovi	Hirurška maska	73,440	€ 0.40	€ 29,376
	N95 maska	9,180	€ 4	€ 36,720
	Odigela (komplet košulja dugih rukava i pantalone)	408	€ 50	€ 20,400
	Zaštitna odijela	73,440	€ 0.60	€ 44,064
	Zaštitne naočari	73,440	€ 3	€ 220,320
	Rukavice	73,440	€ 0.20	€ 14,688
	Vizir	18,360	€ 8.20	€ 150,552
	Beskontaktni termometri	51	€ 50	€ 2,550
	Posude za biološki otpad	51	€ 1.26	€ 64
	Kese za otpad za zaštitna odijela	18360	€ 0.08	€ 1,377
	Sredstvo za dezinfekciju ruku (100ml)	9180	€ 1	€ 9,180

COVID-19 Plan reagovanja na vanrednu situaciju u okviru strategije UN – Crna Gora

Ukupno fiksni troškovi				€ 529,291
Mjesečni troškovi	Podsticajna plaćanja za pronalaženje kontakata	102	€ 1,183	€ 120,697
	Prevoz (do graničnog prelaza i karantina) za ljude	720	€ 2.5	€ 1,800
	Prevoz za timove koji rade na istraživanju slučajeva (broj iznajmljenih vozila)	360	€ 100	€ 36,000
	Gorivo za prevoz	4320	€ 2.5	€ 10,800
Mjesečni troškovi				€ 169,297
Tromjesečni troškovi				€ 507,890
<i>Pretpostavlja se da ima 51 istražni tim sa 2 člana po timu (1 doktor, jedan tehničar)</i>				

Nacionalni laboratorijski sistem

Nacionalni laboratorijski sistem	Stavka	Broj	Jedinična cijena	Ukupno
Fiksni troškovi	Ažuriranje SZO IATA sertifikata za međunaradni transport uzoraka	2	€ 320	€ 640
	Laboratorijske potrebe, p2 maske	27900	€ 4	€ 111,600
	Zaštitna odijela	930	€ 1	€ 558
	Zaštitne naočare	930	€ 6	€ 5,115
	Rukavice (nitril)	27900	€ 0.20	€ 5,580
	Rukavi bez pudera	27900	€ 0.66	€ 18,330
	QIAcube HT- QIAGEN	1	€ 47,340	€ 47,340
	QI Aamp 96 Virus QIAcube HT set - Cat br./ID: 57731	10	€ 712	€ 7,120
	QIAcube HT plastične posude; 950067	10	€ 300	€ 3,000
	Laboratorijski setovi na osnovu distavljenog materijala od strane Roche-a za Crnu Goru	4000	€ 120	€ 480,000
	Superscript III enzim platine Cat br. 11732-088	8	€ 1,793	€ 14,342
	Ambion Agpath-ID one step rt-pcr set (43873919)	4	€ 1,061	€ 4,242
	Mikro cijevčice 1.5ml sa sigurnosnim poklopcem PCR clean, sterilne	12000	€ 0.16	€ 1,920
	vrh filtera 10ul	20	€ 50	€ 990
	vrh filtera 20ul	20	€ 50	€ 990
	vrh filtera 200ul	20	€ 50	€ 990
	vrh filtera 1250ul	20	€ 50	€ 990
	Paster pipete 3.5ml sterilno pakovanje	10000	€ 0.08	€ 821
	set za uzimanje respiratornih uzoraka VTM + brisevi sa prelomnikom	4000	€ 3	€ 12,000

COVID-19 Plan reagovanja na vanrednu situaciju u okviru strategije UN – Crna Gora

	Cijev za uzorkovanje QIAGEN 990382	4000	€ 0.05	€ 210
	QIAGEN vrhovi filtera 1000ul	20	€ 82.30	€ 1,646
	QIAGEN vrhovi filtera 200ul	2	€ 81.80	€ 164
	reagens QIAAMP virusni sa mini qiacube setom	16	€ 1,192	€ 19,072
Fiksni troškovi ukupno				€ 737,661
Mjesečni troškovi				€ -
				€ -
Mjesečni troškovi				€ -
tromjesečni troškovi				€ -
<i>uz pretpostavku da 10 zaposlenih radi u nacionalnoj laboratoriji</i>				

Prevenција I kontrola infekcije

Prevenција I kontrola infekcije	Stavka	Broj	Jedinični trošak	Ukupno
Fiksni troškovi	Kalkulacija LZO po stubu (Granični prelazi, Upravljanje slučajem, Istraga slučaja, Nacionalne laboratorije)			
	Kese za smeće (za hazardni otpad)	1,710,000	€ 0.08	€ 128,250
	Softver za upravljanje skladištenjem LZO	1	€ 1,200	€ 1,200
	dezinfekcioni materijal, natrijum granulat (3000kg)	1	€ 1,980	€ 1,980
	Alkohol 96% (10,000 litara)	10000	€ 1.10	€ 11,000
	Papirni ubrusi za pranje ruka	42000	€ 1.30	€ 54,600
	Sapun za ruke	14981	€ 1	€ 14,981
	Posuda za otpad (plastična korpa za bolnički krevet)	150	€ 3	€ 450
	Kese za smeće (za upravljanje slučajem)	13500	€ 0.05	€ 675
	Bolničke metle	1000	€ 10	€ 10,000
Fiksni troškovi ukupno				€ 223,136
Mjesečni troškovi				€ -
				€ -
Mjesečni troškovi ukupno				€ -
troškovi za tri mjeseca				€ -

Upravljanje slučajem

Upravljanje slučajem	Stavka	Broj	Jedinični trošak	Ukupno
Troškovi materijala	Hirurške maske	4,120,000	€ 0.40	€ 1,648,000
	Maske za ličnu upotrebu N95/P2	515,000	€ 4	€ 2,060,000
	Maske za ličnu upotrebu P3	515,000	€ 6	€ 3,090,000
	Nepromočiva zaštitna odijela	103,000	€ 6	€ 618,000
	Nepromočive kecelje	51,500	€ 3	€ 154,500
	Jednokratne navlake za obuću	1,030,000	€ 0.60	€ 618,000
	Jednokratne hirurške kape	1,030,000	€ 0.60	€ 618,000
	Zaštitne naočare	28,316	€ 5.50	€ 155,738
	Viziri	28,316	€ 8.20	€ 232,192
	Rukavice	4,120,000	€ 0.20	€ 824,000
	Dezinficijens za ruke (500 ml)	398,630	€ 2	€ 797,260
	Defibrilator	2	€ 10,000	€ 20,000
	Inhaler - nebuliser	50	€ 100	€ 5,000
	Aparat mjerenja stanja na bazi kiseline - gasometar	15	€ 200	€ 3,000
	Medicinski respirator	200	€ 20,000	€ 4,000,000
	Oksimetar pulsa	500	€ 80	€ 40,000
	Koncentrator kiseonika	50	€ 80	€ 4,000
	EKG aparat	50	€ 1,500	€ 75,000
	Boce za kiseonik	200	€ 50	€ 10,000
	Aspiratori	10	€ 150	€ 1,500
	Ne kontaktni termometar (bolnice)	1,000	€ 50	€ 50,000
	Ne kontaktni termometar (domovi zdravlja)	1,000	€ 50	€ 50,000
	Digitalni rentgen	20	€ 75,000	€ 1,500,000
	Video laringoskop	20	€ 7,500	€ 150,000
	Monitori, ne-invazivni (mobilni)	200	€ 1,500	€ 300,000
	Monitori, invazivni (mobilni)	320	€ 5,000	€ 1,600,000
	Filteri za respiratore, HEPSA klasa 13	50,000	€ 2	€ 100,000
	Zatvoreni sistem usisa	30,000	€ 7	€ 210,000
	Laringoskop (set)	40	€ 180	€ 7,200
	Bronhoskop	20	€ 300	€ 6,000
	Hladnjača za tijela	10	€ 875	€ 8,750
	Infuzione pumpe	300	€ 250	€ 75,000
	Injekcione pumpe	1,000	€ 400	€ 400,000
	Sto za autopsiju	2	€ 1,200	€ 2,400
	Kreveti + oprema (za bolnice)	150	€ 1,000	€ 150,000
	Ručna nosila	40	€ 200	€ 8,000
	Nosila na kolicima	100	€ 1,200	€ 120,000
Materijal ukupno				€ 19,711,540
Mjesečni troškovi				€ -
Mjesečni troškovi ukupno				€ -
Troškovi za 3 mjeseca				€ -

Socio-ekonomski aspekti

Socio-ekonomski aspekti	Stavka	Broj	Jedinični trošak	Ukupno
Fiksni troškovi	Platforma koja uklapa mala i srednja preduzeća, njihove proizvode, logistiku (korise se taksi vozači i drugi nezaposleni)	1	€ 150,000	€ 150,000
	Portal za podršku malom biznisu tokom finansijske krize koji će omogućiti građanima i organizacijama da direktno pomognu omiljenim lokalnim biznisima. Građani mogu unaprijed platiti, kupiti hranu, poklon kartice, usluge i drugo	1	€ 50,000	€ 50,000
	Transparentno prikupljanje sredstava (crowdfunding) koje ima za cilj dijasporu i rezidente i privatni sektor Crne Gore (koristi mehanizam dodatnog stvaranja kapitala za ključne usluge), (praćenje svih donacija i trošenja, uključujući i promovisanje donatora) -	1	€ -	€ -
	CoronalInfoCG.me-poboljšanja,dodatakplatformi za prikupljanje sredstava (crowdfunding) preko lokalnih banaka i obezbjeđivanje transparentnosti sredstava koja se doniraju Nacionalnom Covid-19 koordinacionom timu	1	€ 15,000	€ 15,000
	Video platforma za medicinsku i socio-psihološku komunikaciju uživo - 3 mjeseca	1	€ 20,000	€ 20,000
	Hirurške maske	204600	€ 0.40	€ 81,840
	Rukavice	204600	€ 0.20	€ 40,920
	Zaštitna odijela	167400	€ 0.60	€ 100,440
	Zaštitne naočare	6820	€ 5.50	€ 37,510
	Dezinfekciono sredstvo za ruke	25575	€ 1.00	€ 25,575
Fiksni troškovi ukupno				€ 521,285
Mjesečni troškovi				
Obezbjeđivanje socijalne zaštite za najugroženije grupe				
	Ljudi koji dobijaju materijalnu pomoć	8583	€ 50	€ 429,150
	Osobe sa invaliditetom	2708	€ 50	€ 135,400
	Stariji (penzioneri)	12019	€ 50	€ 600,950
	Korisnici dječijih nadoknada	14232	€ 30	€ 426,960
	Izbjegllice iz bivše Jugoslavije koje nisu obuhvaćeni sistemom socijalne zaštite	8000	€ 50	€ 400,000
Obezbjeđivanje podrške za ljude sa smanjenim primanjima ili gubitkom primanja zbog krize				
	Ljudi sa smanjenim ili izgubljenim prihodima zbog krize - identifikovati ih, uraditi procjenu uticaja i definisati adekvatna rješenja , primjenjujući dodatne filtere za djecu i njegu starijih, ZA STANOVANJE, HRANU, LIJEKOVE, OSIGURANJE, nalaženje poslova, zamjenu poslova, kao i javne radove?	45000	€ 50	€ 2,250,000
	Ljudi koji nisu u sistemu socijalne zaštite niti registrovani na birou rada (<i>uključujući i one koji su bili uključeni u nefomalne poslove</i>), treba ih <i>identifikovati i definisati adekvatna rješenja</i>	20000	€ 50	€ 1,000,000
Obezbjeđivanje socijalnih servisa za najugroženije				
	Podrška za dostavljanje hrane i higijenskih/ medicinskih proizvoda			€ 50,000

COVID-19 Plan reagovanja na vanrednu situaciju u okviru strategije UN – Crna Gora

	Podrška za nabavku hrane i higijenskih/ medicinskih proizvoda	17000	€ 30	€ 510,000
	Povećanje javnih kuhinja/restorana u smislu kapaciteta za pružanje pomoći, uključujući i zdravstvene i bezbjedonosne standarde	5000	€ 60	€ 300,000
	Psiho-socijalni servisi (opšta populacija, stariji, adolescenti i mladi, itd.)			€ 33,333
	Servisi podrške porodicima u smislu rodnog i porodičnog nasilja			€ 33,333
	Podrška porodicama onih koji su na prvoj liniji odgovora	1000	€ 300	€ 300,000
	Subvencije za plaćanje kirije za starije građane (u privatnom i javnom smještaju)	750	€ 350	€ 262,500
Podrška transparentnosti pri upravljanju nacionalnim kriznim budžetom				
	Transparentno prikupljanje sredstava, sa fokusom na dijasporu i građane kao i privatni sektor u CG (sakupljanje dodatnih finansijskih sredstava za ključne servise), (praćenje svih donacija i trošenja sredstava, uključujući i promociju donatora)			€ 16,667
Mjesečni troškovi ukupno				€ 6,748,293
tromjesečni troškovi				€ 20,244,880

Logistika i nabavke

Logistika i nabavke	Stavka	Broj	Jedinični trošak	Ukupno
Fiksni troškovi	Uspostaviti platformu za registrovanje i praćenje opreme za bolnice, karantine, Institut za javno zdravlje i druge relevantne institucije	1	€ 25,000	€ 25,000
	Međunarodni transport (uključujući i inspekciju i pretovar)- procjenjeno 30%	1	€ 500,000	€ 1,500,000
Ukupni fiksni troškovi				€ 1,525,000
Mjesečni troškovi				€ -
				€ -
Ukupno mjesečno				€ -
Tromjesečni trošak				€ -

Regionalna kancelarija Svjetske zdravstvene organizacije za Evropu

Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) je specijalizovana agencija Ujedinjenih nacija osnovana 1948. godine, čija primarna odgovornost jesu međunarodna zdravstvena pitanja i javno zdravlje. Regionalna SZO kancelarija za Evropu jedna je od šest regionalnih kancelarija u svijetu i svaka od njih ima sopstveni program prilagođen zemljama u kojima djeluje.

Zemlje članice

Albanija
Andora
Austrija
Azerbejdžan
Belgija
Bjelorusija
Bosna i Hercegovina
Bugarska
Crna Gora
Češka Republika
Danska
Estonija
Finska
Francuska
Grčka
Gruzija
Holandija
Hrvatska
Irska
Island
Italija
Izrael
Jermenija
Kazahstan
Kipar
Kirgistan
Letonija
Litvanija
Luksemburg
Mađarska
Malta
Monako
Njemačka
Norveška
Poljska
Portugal
Republika Moldavija
Rumunija
Ruska Federacija
San Marino
Sjeverna Makedonija
Slovačka
Slovenija
Srbija
Španija
Švajcarska
Švedska
Tadžikistan
Turkmenistan
Turska
Ujedinjeno Kraljevstvo
Ukrajina
Uzbekistan

Svjetska zdravstvena organizacija Regionalna kancelarija za Evropu

SZO kancelarija u Crnoj Gori
Serdara Jola Piletica 8
81000 Podgorica, Crna Gora
Tel: +382 (0)20 244-809
Fax: +382 (0)20 244-408
Email: eurowhomne@who.int
Website: www.euro.who.int